Förslag till bildande av

Kävlingeåns Vattenråd

2008-06-16
senast reviderad 2009-10-21

på uppdrag av
Programberedningen för Kävlingeåprojektet

Ekolog gruppen

Tom sida

Ekolog gruppen
Konsult inom natur- och miljövård

Förslag till bildande av

Kävlingeåns Vattenråd

Rapporten är upprättad av: Tette Alström, Torbjörn Davidsson, Karl Holmström, Johan Krook och David Reuterskiöld

Uppdragsgivare: Programberedningen för Kävlingeåprojektet

Omslagsbild: Kävlingeån vid Revingeby/Hammarlunda. På bilden syns två våtmarker som anlagts inom ramen för Kävlingeåprojektet. Våtmarkerna syftar bl a till att rena vattnet i anslutande biflöden innan det rinner vidare ut i ån. Foto: Patrik Olofsson, Eco Images.

Landskrona 2008-06-16
Senast reviderad 2009-10-21
EKOLOGGRUPPEN

Totalt antal sidor i dokument (inkl omslag): 35
Antal bilagor: 1
Utskriftsversion: 09-10-22

Innehållsförteckning

sidan

Sammanfattning **3**

Uppdrag och rapportversioner **5**

Bakgrund och motiv till fortsatt vattenvårdsarbete **6**

Vattenkvalitén i Kävlingeåns avrinningsområde och Öresund 6
Nationella och regionala miljömål 7
Folkhälsomålen 9
Internationella överenskommelser om vattenkvalitet 10
Biologisk mångfald och vattenvård 11
Varför bilda ett vattenråd? 15

Befintliga samarbetsorganisationer i Kävlingeåns avrinningsområde **17**

Kävlingeåprojektet 17
Kävlingeåns vattenvårdsförbund 17

Bildande av vattenråd **18**

Vattenrådets verksamhet 18
Organisation 19
Allmänheten 25
Kostnader 25
Finansiering 26
Vattenrådets geografiska omfattning 27
Stadgar 28
Förankring av vattenrådet och tidplan 28

Bilaga

1. Förslag till stadgar för vattenrådet 29

Sammanfattning

I rapporten ges en sammanfattning av innebörden av den nya vattenförvaltningen och vilka nya arbetsuppgifter detta kan medföra inom Kävlingeåns avrinningsområde. Ett konkret förslag läggs fram för hur detta arbete kan samordnas inom avrinningsområdet genom bildandet av ett vattenråd. I rapporten föreslås att:

- ett vattenråd bildas för Kävlingeåns avrinningsområde
- framtida åtgärdsarbete och vattenkontroll administreras av vattenrådet

Sverige har ett **åtagande att uppnå en god vattenstatus** till år 2015 i enlighet med EU:s ramdirektiv för vatten och den nya vattenförvaltningen. Ansvarig för vattendirektivets genomförande är vattenmyndigheten inom respektive vattendistrikt, som har hjälp av länsstyrelsernas beredningssekretariat. Arbetet kommer ske i 6 års cykler som inleds med en statusklassning av vattenmiljöerna med fastställande av miljökvalitetsnormer, som sedan kommer att ligga till grund för åtgärdsprogram och förvaltningsplaner. Både ramdirektivet för vatten och den svenska lagstiftningen ställer krav på att hela processen skall ske med stor öppenhet och med delaktighet från de myndigheter och de olika aktörer som bor och verkar i avrinningsområdet. Bildandet av ett **vattenråd** för Kävlingeån där alla aktörer och verksamhetsutövare inom avrinningsområdet samlas i ett **gemensamt organ för att samverka i arbetet med att värna och förbättra tillståndet på vattenresurserna**, ligger därmed helt i linje med vattendirektivets intentioner.

Nyttan med att bilda ett vattenråd för de ingående medlemmarna är flera:

- Bättre förutsättningar att påverka vattenförvaltningen
- Bättre möjligheter att ta tillvara kunskap och engagemang på ett lokalt plan
- Kompetensen kring vattenfrågor samlas i <u>ett</u> gemensamt organ
- Bättre möjligheter för vattenvårdsarbete genom en bredare samverkan
- Effektivare samrådsprocess för alla parter vilket bl a innebär samordningsvinster för medlemmarna

Idag finns två organisationer, Kävlingeåns vattenvårdsförbund samt Kävlingeåprojektet, som bedriver en aktiv verksamhet i avrinningsområdet omfattande vattenkontroll och vattenvårdsåtgärder. Lämpligt är att utgå från dessa organisationer vid bildandet av ett vattenråd för Kävlingeån. För att uppfylla intentioner i vattendirektivet krävs dock att både medlemskåren och verksamheten breddas i förhållande till nuvarande situation i de båda organisationerna.

För att få en **bred representation i ett vattenråd**, föreslås att förutom de aktörer som är **medlemmar** i någon av de båda befintliga organisationerna, d v s kommuner, industrier, Sydvatten och Fortifikationsverket (markägare Revingehed), är det även viktigt att företrädare för de areella näringarna (LRF, Jordägarförbundet och Södra skogsägarna) medverkar. Ytterligare intressenter eller verksamhetsutövare som bör ingå i ett vattenråd utgörs av markägare, dikningsföretag, kvarnägare, eventuella yrkesfiskare i sjöarna, Öresunds vattenvårdsförbund samt ideella organisationer, såsom fiskevårdsområdesföreningar och Naturvårdsföreningen.

Ett vattenråd i Kävlingeåns avrinningsområde skall främst ha en **rådgivande funktion** som remissinstans för yttrande om den nya vattenförvaltningen samt övriga vattenfrågor i t ex den kommunala planeringsprocessen. Rådet kan också ansvara för och **administrera vattenkontrollverksamheten** samt även **initiera och driva åtgärdsinriktat arbete**.

Vattenrådet för Kävlingeån föreslås organiseras enligt traditionell föreningsmodell med **årsstämma**, **styrelse** och revisorer samt en **sekreterare/vattenkontor** som bl a sköter den fortlöpande administrationen. En beredningsgrupp bereder de ärenden som skall tas upp på styrelsemötena. Till vattenrådet kan knytas olika verksamhetsgrenar, s k **särskilda verksamheter** som driver olika projekt utifrån olika teman och/eller är verksamma inom avgränsade geografiska områden. Projekten som drivs i de olika särskilda verksamheterna kan utgöras av undersöknings- och utredningsverksamhet eller av olika vattenvårdsprojekt.

Vattenrådets styrelse utgör dess förvaltande organ och sköter det löpande arbetet. Kontakter med vattenmyndigheten och länsstyrelsen föreslås ske via styrelsen. Representationen i styrelsen bör grundas på hur omfattande de olika medlemmarnas verksamhet är i avrinnings-området. I **styrelsen** för Kävlingeåns vattenråd föreslås **en representant från varje medlems-kommun**, vilket i dagsläget innebär sju kommunledamöter, då Ystad och Tomelilla valt att inte delta i vattenrådet. Ledamöterna från kommunerna kan utgöras av tjänstemän eller politiker. Vidare föreslås att ordförandeskapet ska innehas av en kommun.

Bland övriga aktörer inom avrinningsområdet som bör representeras i styrelsen är de areella näringarna viktiga. Här föreslås att representanter från **LRF/Jordägarförbundet/Skogsägarna** tilldelas två styrelseplatser och **dikningsföretagen** en plats. **Företag och industrier** som nyttjar vattensystemet som recipient eller för kraftproduktion föreslås representeras med 2 ledamöter. **Sydvatten**, som har en unik roll som nyttjare av vattenresurserna för leverans av dricksvatten, bör ha en representant i styrelsen. Slutligen bör också representanter för den **ideella naturvården** och **fiskevårdsintresset** representeras med vardera en ledamot.

I föreliggande förslag ges **samtliga medlemmar** i såväl stämma som styrelse en **likvärdig ställning**, vilket sannolikt **stimulerar till medverkan** och därmed också samverkan och idéutbyte. I de ärenden som rör särskilda verksamheter (t ex vattenkontroll eller åtgärdsinriktade projekt) och som bekostas av ett begränsat antal medlemmar föreslås, genom en reglering i stadgarna, att endast medlemmar som finansierar ifrågavarande verksamhet har rösträtt.

Beträffande rådets huvuduppgift, samråds- och remissärenden rörande vattenförvaltningen, har dock vattenmyndigheten tydligt påpekat att det **inte är nödvändigt att enighet uppnås** inom rådet. Om enighet inte kan nås inom vattenrådet kommer alla medlemmar att kunna framföra sin egen mening direkt till vattenmyndigheten. För att inte missa goda idéer är det dessutom vattenmyndighetens uttryckliga önskan, att ta del även av de alternativa uppfattningar/förslag som finns vid sidan av eventuella majoritetsförslag.

Vattenrådets administration beräknas omfatta en halvtidstjänst vilket motsvarar en kostnad på cirka 300 000 kr/år. På grund av att två av nio kommuner meddelat att de inte ämnar delta i vattenrådet har den föreslagna budgeten för administrationen reducerats till 275 000 kr/år. För vattenrådens administration finns ett statligt bidrag som grundas på antalet kommuner och befolkningsmängd i avrinningsområdet. För Kävlingeåns vattenråd uppgår detta belopp till 90 000 kr. Den resterande kostnaden som inte kan täckas genom statliga bidrag föreslås finansieras av medlemskommunerna enligt ett system med avgiftsklasser, vilka är kopplade till respektive kommuns areal inom avrinningsområdet. Finansiering med hjälp av generella medlemsavgifter ses inte som ett alternativ, då intresset för medverkan i rådet skulle bli begränsat. För att **stimulera till medverkan** i rådet föreslås därför att **ingen avgift** tas ut för medlemskap.

Uppdrag och rapportversioner

Föreliggande rapport är framtagen på uppdrag av Kävlingeåprojektets Programberedning. Rapporten har finansierats med medel från Vattenmyndigheten Södra Östersjön. En första version, 2008-06-16, skickades ut till berörda kommuner, myndigheter och organisationer på remiss. En reviderad version redovisades därefter 2009-03-20 där ändringar gjordes med hänsyn till remissyttrandena och synpunkter lämnade av tjänstemän och politiker vid Kävlingeåprojektets möten. Samtidigt gjordes en uppdatering av information från bl a Länsstyrelsen i Skåne län och vattenmyndigheten för södra Östersjöns vattendistrikt.

I föreliggande rapportversion (2009-10-21) har ändringar gjorts med hänsyn till de svar som inkommit efter en andra remissomgång i kommunerna. De svar som föranlett ändringar är att Tomelilla och Ystads kommuner valt att inte delta i vattenrådet. Detta innebär förändringar av *Medlemmar*, *Styrelse* och *Stadgar* (Bilaga 1).

Parallellt med att förslag till bildande av Kävlingeåns Vattenråd tagits fram har Programberedningen för Kävlingeåprojektet också tagit fram ett förslag till fortsatt vattenvårdsarbete inom avrinningsområdet – *Vattenvårdsprogram Kävlingeån, Förslag till fördjupad åtgärdsplan för vattenvård, 2010-2015* (2009-03-20, Ekologgruppen på uppdrag av Programberedningen för Kävlingeåprojektet). Tanken var att *Vattenvårdsprogrammet*, delvis finansierat med kommunala medel, skulle ingå i det nya vattenrådets verksamhet. Alla kommuner har dock inte tillstyrkt förslaget, vilket innebär att genomförandet av föreslaget till vattenvårdsprogram tills vidare inte är knutet till vattenrådets verksamhet. Detta innebär att framställningen om vattenrådets verksamhet justerats och att de tilläggsstadgar som redovisats för hantering av vattenvårdsprogrammet strukits.

En mindre justering har också gjorts avseende *Finansiering* på grund av att vattenmyndigheten meddelat att vattenrådet kan erhålla ett årligt stöd på 90 000 kr, istället för 75 000 kr som tidigare redovisats.

Inga ändringar är gjorda i kapitlena om *Bakgrund och motiv för fortsatt vattenvårdsarbete* och *Befintliga samarbetsorganisationer i Kävlingeåns avrinningsområde.*

Bakgrund och motiv till fortsatt vattenvårds-arbete

Vattenkvalitén i Kävlingeåns avrinningsområde och Öresund

Vattenkvalitet i Öresund

Inom Kävlingeåns avrinningsområde har man inom ramen för Kävlingeåprojektet[1], sedan 1995, arbetat med anläggning av våtmarker för att förbättra vattenkvalitén på det vatten som rinner ut i Öresund. Under samma period har jordbruksnäringen arbetat med att minska sina förluster av närsalter till ytvattnet.

Övergödningsproblemen i sundet finns kvar och behovet av minskad kväve- och fosfor-belastning kvarstår. På den svenska sidan mynnar fem större vattendrag i Öresund: Råån, Saxån, Kävlingeån, Höje å och Sege å. Öresund är ur föroreningssynpunkt ett av Sveriges mest belastade kustområden. Detta har medfört att det marina systemet på flera områden är kraftigt påverkat. Bland annat förkommer varje höst syrebristsituationer, huvudsakligen i de djupare områdena av Öresund.

Det har under senare år förts en debatt om nyttan av kväve- och fosforrening och effekterna i de olika havsområdena runt södra Sverige. Bland annat har man ifrågasatt om åtgärder för att minska av kvävetransporten till havet kan leda till att blågrönalgblomningar gynnas. Eftersom dessa alger kan använda luftens kväve, kan de tillväxa då övriga näringsämnen, fr a fosfor, finns i överskott i förhållande till kväve. Man har pekat på olika effekter av kväve- och fosforrening i olika delar av havsbassänger, fjärdar och vikar. Under 2006 tillsatte Naturvårdsverket en inter-nationell oberoende expertpanel för att granska publikationer och data om eutrofiering av svenska kustområden samt ge rekommendationer hur eutrofiering kan minskas[2]. Gruppen uppmanades även att utröna huruvida kväve eller fosfor är begränsande ämne för algblomningar i Östersjön och om en minskning i kvävebelastning kan leda till att blågrönalger gynnas. För Östersjön gav expertpanelen inget entydigt svar. För Västerhavet, där man även inkluderar Öresund, bedömdes risken som liten att blågrönalger kan gynnas av kväveminskning, då dessa inte klarar den högre salthalten.

Expertpanelen fastslår att kustregioner och grunda hav vid Sveriges västkust kraftigt eutrofierats från 60-talet och fram till 80-talet. Detta har sin huvudsakliga orsak i den ökade tillförseln av kväve från jordbruk och atmosfärsdeposition. De negativa effekterna yttrar sig främst som ökad sedimentation av organiskt material, vilket leder till syrgasförbrukning och förlust av ålgräs-ängar och makroalger, men även oönskad makrofytvegetation och algblomningar (dock ej blågrönalger). För att dessa förhållanden skall förbättras krävs minskad näringstillförsel av fr a kväve.

Öresunds vattenvårdsförbund rapporterar om små och spridda blågrönalgförekomster i Öresund medan andra alggrupper är betydligt vanligare. Mellan åren 2003 och 2006 rapporterades låga

[1] Läs mer om Kävlingeå-projektet på www.ekologgruppen.com/wetnet.htm
[2] Boesch, D., Heckey, R., O'Melia, C,. Schindler, D. and Seitzinger, S. 2006. Eutrophication of Swedish seas. Naturvårdsverket Rapport 5509.

celltätheter av olika grupper av blågrönalger under fr a juni, juli augusti[3]. De blågrönalger i mindre mängder som man trots allt finner har sannolikt transporterats från Östersjön. Satellitbilder på SMHI:s webbsidor[4] visar att blågrönalgblomningar förekommer i egentliga Östersjön, t ex längs Skånes sydkust och fram till Falsterbo. Inga tydliga blomningar kan observeras i Öresund.

Transport av vattnet i Öresund sker huvudsakligen norrut längs en nordgående ström, varvid näringsämnen transporteras mot det som i dagligt tal kallas Västerhavet.

Det torde därmed vara uteslutet att en minskad kvävetransport utan motsvarande minskning i fosfortransport till Öresund skulle leda till ökade problem med övergödning. Snarare gäller tidigare antaganden om att kväve är det begränsande näringsämnet.

Vattenkvalitet, biologisk mångfald mm i Kävlingeåns avrinningsområde

Flera av sjöarna i Kävlingeåns avrinningsområde uppvisar vattenkvalitetsproblem, vilket yttrar sig som grumligt vatten, litet siktdjup och stor planktonbiomassa sommartid. Avlastning av närsalt- och partikelbelastning är önskvärd. Enligt bedömningsgrunder för miljökvalitet (SNV 2005) hamnar sjöarnas ljusförhållanden, grumlighet och organiska innehåll med något undantag i den mest påverkade klassen. Kväve- och fosforhalterna klassas som höga till extremt höga.

Där vattenprovtagning förekommer inom fastställda kontrollprogram, visar mätvärden att näringshalterna (kväve och fosfor) kan betecknas som ”mycket höga” eller ”extremt höga” inom flera olika delar av vattensystemet. Många vattendragssträckor är tidvis starkt grumlade.

Stora delar av Kävlingeån och dess tillflöden rinner idag rätade, fördjupade eller breddade genom jordbrukslandskapet. Många mindre vattendrag är lagda i rör.

Den statusklassning av större vattendrag och sjöar i avrinningsområdet som vattenmyndigheten presenterat visar att flertalet vatten inte når upp till målet god ekologisk status. Samtidigt finns många vattendrag i avrinningsområdet som klassas som nationellt eller regionalt värdefulla.

I avrinningsområdet, inte minst i tätortsnära områden, finns behov av rekreationsstråk i närheten av vattendrag och sjöar.

Det finns idag stora behov av flödesdämpande åtgärder i Kävlingeåns vattensystem. Översvämningsproblemen är väldokumenterade i flera av de ingående kommunerna.

Nationella och regionala miljömål

Sveriges riksdag har antagit 16 miljömål med syftet att uppnå en miljömässigt hållbar utveckling på lång sikt. Varje huvudmål innehåller konkretiserade delmål som normalt är kvantifierade och tidsbestämda. Miljömålen följs upp fortlöpande och delmålen uppdateras i takt med kunskapsutveckling och utfall från miljöarbetet under år som gått. Gällande delmiljömål för innevarande period kan delvis överlappas av förslag på reviderade/fortsatta delmål för kommande tidsperiod.

[3] http://www.oresunds-vvf.se
[4] http://www.smhi.se/oceanografi/oce_info_data/BAWS/high_resolution_2006.htm)

Nationella miljömål

Det vattenanknutna miljöarbetet i odlingslandskapet är kopplat till flera olika miljömål (även kallade miljökvalitetsmål). Detta gäller främst miljömålen;

- *Ingen övergödning* – främst gällande delmål 1 och 2, som innebär att utsläppen av fosfor och kväve till sjöar, vattendrag och hav ska minska.
- *Myllrande våtmarker* – främst delmål 4, som innebär att 12 000 hektar våtmarker skall anläggas och återställas i odlingslandskapet under perioden 2000-2010. För perioden 2011-2015 finns förslag på att minst 5000 hektar skall anläggas eller restaureras. Syftet med våtmarkerna är både att minska näringstransporterna och förbättra förutsättningarna för biologisk mångfald.
- *Ett rikt växt- och djurliv*, som innebär att förlusten av biologisk mångfald ska hejdas, att antalet hotade arter ska minskas och att den biologiska mångfalden upprätthålls på landskapsnivå. För perioden fram till 2015 finns förslag på ökad satsning på tätortsnära natur.
- *Levande sjöar och vattendrag* – främst delmål 2, som innebär att vattendrag (i förslag även sjöar) som utsatts för olika ingrepp ska restaureras och återges större naturlighet, både avseende hydrologi och biologi.
- *Ett rikt odlingslandskap* – främst delmål 2, som innebär att antalet småbiotoper, inklusive vattenmiljöer, ska öka i odlingslandskapet.
- *Hav i balans samt levande kust och skärgård* men främst *Aktionsplan för havsmiljön* – som bland annat innehåller förslag på åtgärder för att minska utflödet av näringsämnen från land.
- *God bebyggd miljö* − främst delmålet som gäller hur grön- och vattenområden i tätorter och tätortsnära områden skall bevaras, vårdas och utvecklas för såväl natur- och kulturmiljö- som friluftsändamål, samt hur andelen hårdgjord yta i dessa miljöer fortsatt begränsas.
- *Grundvatten av god kvalitet* – i arbetet med vatten inom ett vattenråd ska även grundvattnet ingå. I miljömålet ingår minskad påverkan av nitrat och bekämpningsmedel, liksom att grundvattennivåer och kvalitet på utströmmande grundvatten inte ska ge negativ inverkan på djur- och växtliv.

Regionala miljömål

Länsstyrelsen i Skåne län har regionaliserat de nationella miljömålen. För vissa delmål, med särskild relevans för vattenvårdsarbete, återges här länsstyrelsens preciseringar. Miljömålen för Skåne är uppdaterade 2007[5].

Ingen övergödning

Delmål för Skåne - utsläpp av fosfor: Fram till år 2010 ska de skånska vattenburna utsläppen av fosforföreningar från mänsklig verksamhet till sjöar, vattendrag och kustvatten i Skåne ha minskat med minst 20% från 1995 års nivå.

Delmål för Skåne - utsläpp av kväve: Kväveutsläppen till Skånes kustvatten ska senast år 2010 ha minskat med minst 25 procent.

Myllrande våtmarker

Delmål för Skåne – våtmarker i odlingslandskapet: I Skåne ska minst 2 500 hektar våtmarker anläggas, återskapas eller vara beslutade på strategiska platser i

[5] Länsstyrelsen i Skåne län, 2007. Skånes miljömål.

odlingslandskapet till år 2010 med utgångspunkt från år 2000. Ytterligare minst 2 500 hektar våtmarker bör anläggas eller restaureras till år 2015. Potentiellt värdefulla våtmarker utanför odlingslandskapet, till exempel myrar och sumpskogar, ska återställas.

Levande sjöar och vattendrag

Delmål för Skåne – restaurering av vattendrag: Senast år 2010 ska minst 25 procent av de värdefulla eller potentiellt skyddsvärda vattendragen i Skåne ha restaurerats.

Ett rikt odlingslandskap

Delmål för Skåne – småbiotoper: Senast år 2013 ska mängden småbiotoper i Skåne som är karakteristiska för respektive landskapstyp ha ökat.

Grundvatten av god kvalitet

Delmål för Skåne – grundvattennivåer*:* Senast år 2015 ska användningen av mark och vatten i Skåne inte medföra sådana ändringar av grundvattennivåer som ger negativa konsekvenser för vattenförsörjningen, markstabiliteten eller djur- och växtliv i angränsande ekosystem.

Exempel från miljömålarbetet kring vatten i Skåne

Utvärdering av miljömålet *Ingen övergödning* för Skåne län (december 2008):

" Fosforutsläppen minskar stadigt sedan 1995 i flera större vattendrag. I flera jordbruksvattendrag ökar kvävehalterna inte längre, utan tenderar att minska. Någon tydlig förbättring av miljötillståndet syns ändå inte. Ytterligare kraftiga åtgärder krävs och målet är mycket svårt att nå. Åtgärderna hittills räcker långtifrån till de ambitiösa internationella mål som nu satts upp för Östersjön."

Utvärdering av miljömålet *Myllrande våtmarker*, delmål våtmarker i odlingslandskapet för Skåne län:

"Målet om 2500 hektar nya våtmarker i odlingslandskapet är mycket svårt att nå till 2010. Endast cirka 1350 hektar våtmarker har anlagts från 2000 till maj 2008."

De regionala miljömålen och delmålen och utvärdering av dessa finns att läsa i sin helhet på länsstyrelsens hemsida:
http://www.lansstyrelsen.se/skane/amnen/miljomal

Folkhälsomålen

Utöver de målsättningar som tagits upp ovan kan vattenvårdande arbete, om det inbegriper ett aktivt arbete med att förbättra rekreationsmöjligheterna, även innebära ett positivt arbete för folkhälsan. Detta framhålls bl a i rapporten "Våtmarksstrategi för Skåne"[6]. Natur- och kulturmiljöer kan ge ro åt stressade människor och ge plats för återhämtning, motion och inspiration. Många människor i urbana omgivningar, och även de som bor på landsbygden i intensivt odlade jordbruksbygder, har små möjligheter att röra sig på natursköna platser i sin närmiljö.

[6] Våtmarksstrategi för Skåne, Länsstyrelsen 2007.

Folkhälsomål med koppling till grönstråk och vattenmiljöer (Prop. 2002/2003:35 Mål för folkhälsan):
• Tillgänglighet/socialt stöd. Närhet till kultur och naturmiljöer (målområde 1: Delaktighet och inflytande i samhället.).
• Möjlighet till en meningsfull fritid. Stimulerande närmiljö (målområde 3: Trygga och goda uppväxtmiljöer).
• Återhämtning mellan arbetspass (målområde 4: Ökad hälsa i arbetslivet).
• Tillgång till en hälsofrämjande hälso- och sjukvård. Hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande aspekter – hälsorelaterad livskvalitet – möjlighet till rekreation (målområde 6: En mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård).
• Förekomst av stödjande miljöer för fysisk aktivitet. Miljön ska göra det enkelt och naturligt att vara fysiskt aktiv i det vardagliga livet. Fysisk aktivitet ger förutsättning för en god fysisk, mental och social hälsoutveckling (målområde 9: Ökad fysisk aktivitet).
• Närhet och tillgänglighet för fysisk aktivitet. Grönområden för rekreation och fysisk aktivitet bör finnas inom 5-10 minuters gångavstånd från bostaden (målområde 9: Ökad fysisk aktivitet).

Internationella överenskommelser om vattenkvalitet

Många internationella överenskommelser, bl a olika EU-direktiv, berör arbetet med vatten- och vattenmiljöer. Nedan är innebörden av de viktigaste sammanfattade. Ytterligare internationella överenskommelser med kopplingar till vatten finns redovisade på www.vattenportalen.se.

Vattendirektivet

Vattendirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG) fastslår en ram för den europeiska gemenskapens vattenpolitiska samarbete. Direktivet trädde i kraft i december 2000 (införlivat i svensk lagstiftning genom Vattenförvaltningsförordningen 2004) och ska vara genomfört i medlemsländerna år 2015, såvida inte skäl för undantag föreligger. Arbetet med att införliva Vattendirektivet i Sverige är just nu inne i en mycket intensiv fas. De första förslagen till Åtgärdsprogram, Förvaltningsplan och Miljökvalitetsnormer har gjorts tillgängliga av vattenmyndigheten i månadsskiftet februari-mars 2009.

För Kävlingeåns avrinningsområde innebär detta bl a att en bedömning av områdets olika vattenförekomsters ekologiska status redovisas samt att åtgärdsförslag för hur god vattenstatus skall uppnås presenteras. Förslaget till bedömning och åtgärder kommer att vara ute på remiss under perioden 1 mars till den 1 september 2009.

Översvämningsdirektivet

Översvämningsdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/60/EG) om bedömning och hantering av översvämningsrisker. Direktivet skall vara införlivat i svensk lagstiftning 26 november 2009. Direktivet skall genomföras i flera steg:

1. För varje avrinningsdistrikt skall en preliminär bedömning av översvämningsrisker vara klart i december 2011.
2. Kartor över översvämningshotade områden och en gradering av risken för översvämning inom olika områden tas fram till december 2013.
3. Med utgångspunkt från kartorna skall planer för hantering av översvämningsrisker vara färdigställda till december 2015.

De områden som skall beskrivas i de olika stegen är lägen där ”*tidigare inträffande översvämningar har haft allvarlig ogynnsam påverkan på människors hälsa, miljön, kulturarvet och ekonomisk verksamhet…” (kap. 2 artikel 4, 2b).* Hur dessa områden kommer att definieras för svenska förhållanden kommer sannolikt att klargöras när direktivet implementeras i den

svenska lagstiftningen. Genomförandet skall samordnas med vattenförvaltningens genomförande av Vattendirektivet för att man ska uppnå gemensamma synergieffekter. Översvämningsproblematiken för svenska förhållanden har behandlats mycket utförligt i SOU´n ”Sverige inför klimatförändringar – hot och möjligheter” [7]. Där finns en gedigen genomgång av hur Sverige kan komma att påverkas av klimatförändringar och vilka risker och åtgärdsbehov som finns.

Nitratdirektivet

Inom EU finns sedan 1991 den gemensamma lagstiftningen som benämns nitratdirektivet (91/676/EEG) som innehåller krav för att minska förlusten av kväve (nitrat) från jordbruket till yt- och grundvatten. Direktivet har medfört att en rad åtgärder vidtagits via lagstiftning, ekonomiska styrmedel (miljöersättningar och skatt), rådgivning, information samt försöks- och utvecklingsverksamhet. Bestämmelserna införs successivt i svensk lagstiftning och har hittills främst inneburit genomförande av lagstiftning kring gödselhantering. Just nu pågår en översyn av lagstiftningen som sannolikt kommer att resultera i en skärpning av reglerna kring gödselhantering, bl a diskuteras skyddszoner kring sjöar och vattendrag vid spridning av gödsel.

Baltic Sea Action plan

Inom ramen för Helsingforskommissionen (HELCOM) har länderna kring Östersjön samarbetat för att förbättra miljön i Östersjön sedan 1974. Den senaste uppgörelsen, Baltic Sea Action Plan[8] (BSAP) undertecknades i november 2007 och målet är att nå god ekologisk status till år 2012. För att uppnå detta mål har Sverige åtagit sig att minska utsläppen av kväve med preliminärt 20 780 ton och fosfor med 290 ton. Då Uppgörelsen även gäller för Öresund och Kattegatt gäller detta åtagande även Kävlingeåns avrinningsområde.

Utifrån det åtagande som Sverige har gjort har Vattenmyndigheten beräknat hur mycket av betinget som kvarstår efter den förändring av belastningen som skett mellan år 2000 till år 2006. Det kvarvarande betinget har beräknats till 900 ton kväve för Öresund. När det gäller fosfor berörs endast egentliga Östersjön av de åtaganden som gjorts, även om man framhåller att kust nära områden i Öresund och Kattegatt kan behöva en ytterligare reduktion av fosforhalterna för att uppnå god vattenstatus. I de Förvaltningsplaner som kommer att gå ut på remiss från Vattenförvaltningarna den 1 mars 2009 kommer dessa målsättningar att preciseras ytterligare.

Biologisk mångfald och vattenvård

Art- fågel- och habitatdirektivet

Regleras av rådets direktiv 79/409/EEC som gäller bevarande av vilda fågelpopulationer och deras livsmiljöer samt rådets direktiv 92/43/EEG gällande art- och habitatdirektivet. Syftet med direktiven är att uppnå en hållbar utveckling genom att främja den biologiska mångfalden samtidigt som man tar hänsyn till ekonomiska, sociala, kulturella och regionala behov. I EUs medlemsländer är särskilda bevarandeområden utpekade. Dessa ingår i ett sammanhängande europeiskt nät med beteckningen Natura 2000. Dessa områden omfattar någon av de hotade livsmiljöer i direktivets bilaga 1 eller något av de habitat för de hotade arter som finns i förteckningen i bilaga 2.

De områden som utgör den svenska delen av Natura 2000-nätverket, särskilda skyddsområden eller särskilda bevarandeområden enligt fågel- respektive habitatdirektivet, finns i en särskild

[7] Statens offentliga utredningar, 2007, Sverige inför klimatförändringar – hot och möjligheter, SOU 2007/60

[8] Naturvårdsverket, 2008, Sveriges åtaganden i Baltic Sea Action Plan, Rapport 58 30

förteckning från Naturvårdsverket. Flera natura-2000 områden finns inom Kävlingeåns avrinningsområde liksom flera enskilda arter som är upptagna i direktivets bilaga 2.

Åtgärdsprogram för hotade arter

Vissa arter och naturtyper är idag så hotade eller kräver så speciella åtgärder att deras överlevnad inte kan säkras med enbart hänsyns- och skyddsmetoder. Naturvårdsverket har för ett flertal särskilt hotade arter och naturtyper fastställt nationella åtgärdsprogram som redovisar konkreta och specifika skydds- och bevarandeåtgärder. Programmen är tidsbegränsade och avses att förnyas i takt med att nya erfarenheter vinns. Åtgärdsprogrammen syftar till att utgöra underlag i första hand för myndigheters arbete, men kan även användas av organisationer eller enskilda personer som engagerar sig i naturvårdsarbetet. Flera åtgärdsprogram för både naturtyper och enskilda arter berör Kävlingeåns avrinningsområde. Skåne omfattas av ca 100 åtgärdsprogram.

Vattendirektivet

Vattendirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG) fastslår en ram för den europeiska gemenskapens vattenpolitiska samarbete. Direktivet trädde i kraft i december 2000 (införlivat i svensk lagstiftning genom Vattenförvaltningsförordningen 2004) och ska vara genomfört i medlemsländerna år 2015, se tidplan i figur 1. Genom direktivet har en ram etablerats för enhetliga regler på EU-nivå för skydd av europeiska vatten; både sjöar och andra typer av vattendrag, kustvatten och grundvatten men dock inte hav. Det handlar främst om att förbättra miljöarbetet genom en gemensam lagstiftning för vatten, bland annat försöker man minska föroreningar, främja hållbar vattenanvändning, förbättra tillståndet för existerande akvatiska ekosystem samt reducera effekterna av översvämningar och torka. Direktivet fastslår att länderna ska arbeta på ett nytt sätt i sin vattenförvaltning, och utgå från avrinningsområden (naturens egna vattengränser) och inte från av människan införda administrativa gränser, för att åtgärda brister i vattenmiljö och vattenkvalitet.

Genom ramdirektivet för vatten, vattendirektivet, har alla EU-länder en skyldighet att nå en god vattenkvalitet till 2015, såvida inte undantagsregler kan tillämpas. Direktivarbetet innebär i stora drag att miljöstatusen i olika vatten skall övervakas, bedömas och kartläggas som underlag för att fastställa mål- och miljökvalitetsnormer som i sin tur ligger till grund för åtgärdsprogram, förvaltningsplaner och slutligen åtgärder. Arbetet skall bedrivas repetitivt i sexårscykler.

I vattendirektivet betonas vikten av att genomförandet bedrivs med stort inslag av samverkan mellan myndigheter, aktörer och allmänhet.

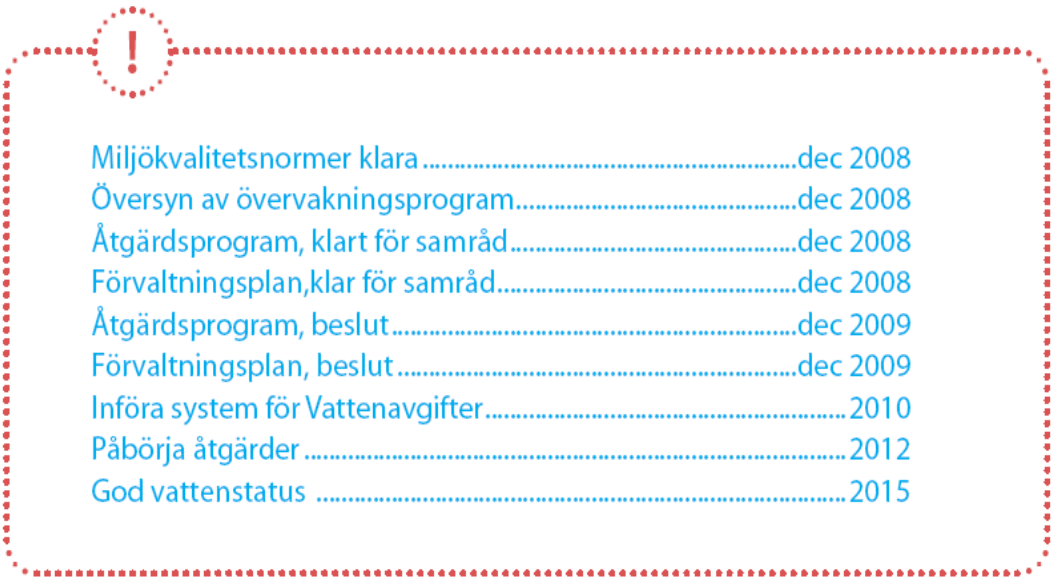

Figur 1. *Tidplan för vattendirektivets genomförande.*

Förvaltningsplaner och åtgärdsprogram

Enligt förordning (2004:660) om förvaltningen av kvaliteten på vattenmiljön (5: e kap) skall varje vattenmyndighet upprätta och besluta en förvaltningsplan som omfattar hela vattendistriktet. Utöver förvaltningsplanen skall ett åtgärdsprogram utarbetas. Av detta skall framgå vilka åtgärder som behöver vidtas för att den eftersträvade statusen på alla vattenförekomster skall kunna uppnås och vilka myndigheter eller kommuner som behöver vidta åtgärderna.

Av miljöbalkens 5: e kap. framgår att ett åtgärdsprogram får omfatta all verksamhet och alla åtgärder som kan påverka möjligheten att uppfylla föreskrivna miljökvalitetsnormer samt att berörda kommuner är skyldiga att inom sina ansvarsområden vidta de åtgärder som anges i fastställda åtgärdsprogram. Enligt vattendirektivets tidtabell skall såväl förvaltningsplaner som åtgärdsprogram vara fastställda senast 22/12 2009 och åtgärderna vara ”vidtagna” senast den 22/12 2012.

Vattenmyndighet och beredningssekretariat

Sedan 2004 finns fem vattendistrikt i landet som administreras av en vattenmyndighet för varje distrikt. Varje vattenmyndighet har en styrelse, vattendelegation, som är den beslutande delen av myndigheten. Vattenmyndigheterna har det övergripandet ansvaret för genomförandet av vattendirektivet. För att hjälpa vattenmyndigheten i sitt arbete med vattendirektivet har länsstyrelserna upprättat så kallade beredningssekretariat. Kävlingeåns avrinningsområde ligger inom Södra Östersjöns vattendistrikt. Vattenmyndigheten för detta vattendistrikt ligger i Kalmar (länsstyrelsen) och länsstyrelsens beredningssekretariat i Malmö handlägger frågor som rör Kävlingeåns avrinningsområde.

Vattenråd

Vattenmyndigheten har rekommenderat att ett vattenråd bör inrättas för varje avrinningsområde. Ett vattenråd är ett frivilligt diskussionsforum för aktörer inom ett avrinningsområde, vilka gemensamt strävar efter att nå en helhetssyn på områdets vattenresurser. Vattenrådet har en rådgivande och samordnande funktion och är inte en myndighet.

De övergripande målen med vattenrådens arbete är:

- att värna och förbättra kvaliteten i våra vattenmiljöer
- att skapa ett helhetsperspektiv på vattenresurserna i avrinningsområdet
- att utgöra ett forum för samverkan vars medlemskår väl speglar intressenterna inom avrinningsområdet

I vattenrådets grundverksamhet ingår:

- att sinsemellan diskutera och samverka kring vattenfrågor,
- att delta i samråd och samverkan med vattenmyndigheten och andra myndigheter i vattenfrågor, samt därmed
- att ta ställning i olika frågor rörande vattenförekomster
- att bistå vattenmyndigheten /länsstyrelsen i arbetet med att ta fram förslag på miljökvalitetsmål/miljökvalitetsnormer och åtgärder

Vattendirektivet i nuvarande lagstiftning

Miljöbalken - miljökvalitetsnormer
Vattenmyndigheterna skall även fastställa kvalitetskrav för alla vattenförekomster och skyddade områden i sina distrikt. För ytvattenförekomster som inte är klassade som konstgjorda eller kraftigt modifierade ska kvalitetskravet vara att tillståndet inte får försämras jämfört med nuläget och att god ekologisk och kemisk ytvattenstatus ska ha uppnåtts senast 2015. För konstgjorda och kraftigt modifierade ytvatten ska kravet istället vara att god ”ekologisk potential” och god kemisk ytvattenstatus skall ha nåtts till samma tidpunkt. Även här gäller att inga försämringar får ske. Beträffande grundvattenförekomster ska kravet vara att tillståndet, med avseende på kvalitet och volym, inte får försämras och att god grundvattenstatus skall ha uppnåtts senast 2015 (Vattenförvaltningsförordningen, 4 kap).

De kvalitetskrav som fastställs av vattendelegationerna i varje vattendistrikt kommer att få status av miljökvalitetsnormer. Miljökvalitetsnormer är juridiskt bindande. Kommuner och myndigheter ska i sin fysiska planering beakta gällande miljökvalitetsnormer så att dessa inte överträds (Miljöbalken 5 kap. 3 §, Plan och bygglagen 2 kap. 1 §). Enligt Miljöbalken (5 kap) skall myndigheter och kommuner även säkerställa att meddelade miljökvalitetsnormer uppfylls när de

- prövar tillåtlighet, tillstånd, godkännanden, dispenser och anmälningsärenden,
- utövar tillsyn, eller
- meddelar föreskrifter

Detta innebär i praktiken att de verksamheter inom ett avrinningsområde som enligt lagen kan åläggas att uppfylla de nya miljökvalitetsnormer, är de som även idag prövas av myndigheterna. Det gäller alltså tillståndspliktig verksamhet, vilket främst gäller alla punktutsläpp (industrier, reningsverk, enskilda avlopp, större jordbruksföretag m.m.). I övrigt finns i nuläget inga direkta verktyg att genom lagstiftning arbeta med de åtgärdsplaner som blir gällande. Det är inte heller tydligt att myndigheter som kommuner och länsstyrelser inom sina ansvarsområden ska verka för att miljökvalitetsnormer uppnås/upprätthålls, förutom vid just nämnda tillämpning av Miljöbalken. Det finns dock en önskan från vattenförvaltningen om att lagstiftningen bör förbättras, vilket tydligt framgår av följande skrivning i Samrådshandlingen *”Samarbete för bättre vatten”*: *Miljökvalitetsnormernas och Åtgärdsprogrammens status bör förtydligas och preciseras. Det måste också tydliggöras hur dessa ska styra myndigheter, kommuner och enskilda….”*

PBL - Översiktsplaner, detaljplaner och bygglov
I ett PM från Boverket[9] uppmärksammar verket hur nuvarande och eventuellt kommande lagstiftning, kring miljökvalitetsnormer och åtgärdsprogram, kan komma att påverka den kommunala planverksamheten.

I nu gällande lagstiftning finns det inga krav på kommunerna att de i sin tillämpning av plan och bygglagen (PBL) ska följa de krav som ställs i ett åtgärdsprogram. Det finns dock redan nu krav i PBL att man i översiktsplaner (ÖP) skall redovisa hur man avser att iaktta gällanda miljö-kvalitetsnormer och det finns en skyldighet för länsstyrelsen att bevaka detta i sin granskning. I och med att ÖP endast är ett vägledande dokument kommer det aldrig att innebära några direkta förbud för att planera en viss verksamhet. Däremot finns redan idag bestämmelser i PBL (kap 2) om att miljökvalitetsnormer inte får överskridas om man ger tillstånd för bygglov eller upprättar en detaljplan. Här finns alltså en tydlig koppling till de kommande miljökvalitetsnormer som innebär att verksamhet som kan påverka vattenkvalitén inte får tillåtas i områden är miljö-kvalitetsnormer riskerar att överträdas eller redan är klassade som icke god status.

Forskarna är tydliga – vattenmiljön vinner på samverkan

I rapporten Hållbar vattenförvaltning (VASTRA 2004) är forskarna eniga ”……inga vattenförbättrande åtgärder kan komma till stånd utan fungerande samarbete mellan berörda parter.” Grundläggande i detta resonemang är att vatten är en rörlig resurs som nyttjas och utnyttjas av många olika parter inom ett avrinningsområde. Vidare framhålls att större inflytande från lokala aktörer som samverkar troligen leder till mer kvalificerade beslutsunderlag och därmed kostnadseffektivare åtgärder, till skillnad mot om åtgärderna genomförs med en central styrning.

Varför bilda ett vattenråd?

Det finns inga krav på att vattenråd måste bildas för alla avrinningsområden. Däremot finns det i vattenförvaltningsförordningen en särskild samverkansparagraf (2 kap. 4 §) som ställer tydliga krav på vattenmyndigheten beträffande samverkan och samråd. Enligt denna paragraf skall vattenmyndigheten:

- samråda med de myndigheter, kommuner, organisationer, verksamhetsutövare och enskilda som berörs innan beslut fattas om kvalitetskrav, förvaltningsplaner, åtgärdsprogram eller i övriga frågor av större betydelse.
- planera sitt arbete så att det möjliggör och uppmuntrar till deltagande av alla som berörs av vattenförvaltningen.

För att effektivisera detta arbete är det vattenmyndighetens önskan att ett vattenråd, där alla ovan nämnda aktörer ingår bildas för varje avrinningsområde. Därmed behöver vattenmyndigheten endast vända sig till en lokal samrådspart i varje avrinningsområde vilket väsentligt underlättar myndighetens arbete. vattenmyndigheten arbetar också aktivt med att bistå lokala aktörer i bildandet av vattenråd.

För rådets medlemmar finns också fördelar i form av bättre möjligheter att påverka vattenförvaltningen. Bland annat kommer vattenråden att ges möjlighet att på ett tidigt stadium delta i diskussioner och förberedelser om hur vattenresurser ska hanteras. Vidare kan

[9] PM från Boverket 2004-04-14: Åtgärdsprogram – några frågor som måste uppmärksammas

samrådsyttranden få större tyngd om de framförs genom ett vattenråd, förutsatt att enighet uppnås inom rådet.

För medlemmarna i vattenrådet finns också rationaliseringsvinster att hämta. Istället för att varje medlem utarbetar enskilda yttranden, synpunkter och förslag till vattenmyndigheten kan detta göras gemensamt genom vattenrådet. En ytterligare fördel är att kompetensen kring vattenfrågor inom avrinningsområdet samlas i ett gemensamt organ. Den bredare samverkan som kommer att ske inom rådet bör också leda till ökad förståelse för miljöproblemen i våra vatten, en bredare uppslutning kring vattenvårdsarbetet och därmed ökade möjligheter att uppnå bättre vattenkvalitet.

Nyttan för medlemmarna med att bilda ett vattenråd:

- Bättre förutsättningar att påverka vattenförvaltningen
- Bättre möjligheter för vattenvårdsarbete genom bredare samverkan
- Bättre möjligheter ta tillvara kunskap och engagemang på ett lokalt plan
- Kompetensen kring vattenfrågor samlas i ett gemensamt organ
- Effektivare samrådsprocess för alla parter

Kommande lagstiftning driver på samverkan?

Med dagens lagstiftning kommer vissa verksamhetsutövare att få krav på sig, se ovan, med hänvisning till gällande miljökvalitetsnormer. Möjliga vägar att via lagstiftning även nå övriga förorenare i ett område har prövats bl.a i SOU 2005:133. Där föreslogs bl.a. att man i ett område där miljökvalitetsnormer riskerar att överskridas skall få möjlighet att i samband med fastställandet av åtgärdsprogram införa ett åtgärdsområde till vilket föreskrifter kan beslutas som påverkar den enskilda utsläpparen. Detta förslag genomfördes dock inte. Just nu tycks man vilja pröva hur genomförandet av de första åtgärdsplanerna fungerar i förhållande till dagens lagstiftning, så att en ny genomarbetning och anpassning av lagstiftningen kan genomföras med erfarenhet från vilka lagliga instrument som borde finnas för att genomföra åtgärdsplanerna. Enligt ovanstående utredning är nuvarande reglering i miljöbalken om genomförande av miljökvalitetsnormer och åtgärdsprogram otillräcklig för att på ett säkert och tydligt sätt genomföra de EU-direktiv som föreskriver bindande miljökvalitetsnormer.

Var lagstiftningen slutligen kommer att landa är idag osäkert. Just nu pågår arbete på departementsnivå där förslagen i den utredning som kom 2005 och förslaget om Miljöbalken.. genomgår en översyn. Arbetet kommer att presenteras under 2008. Möjligheten att kunna påverka utformningen av lagstiftningen kring kopplingen mellan åtgärdsprogram och miljökvalitets-normer bör dock vara en drivkraft för olika intressenter inom ett avrinningsområde att samverkan. Genom att samverka inom t.ex ett vattenråd finns en möjlighet att med betydligt större tyngd än som enskild kunna påverka framtida lagstiftning.

Befintliga samarbetsorganisationer i Kävlingeåns avrinningsområde

Kävlingeåprojektet

Kävlingeåprojektet är ett åtgärdsprogram som syftar till att minska miljöproblemen i vattendragen och sjöarna inom Kävlingeåns avrinningsområde. Projektet drivs som ett samarbete mellan de nio kommuner som ingår i avrinningsområdet; Kävlinge, Lomma, Lunds, Eslövs, Höörs, Hörby, Sjöbo, Tomelilla och Ystads kommun. Åtgärderna ämnar också att minska transporten av näring till havet och att vara till gagn för den vilda floran, djurlivet och människorna i jordbrukslandskapet. Projektet är inriktat på att anlägga naturdammar och våtmarker på strategiska platser, bevaka anläggning av skyddszoner (odlingsfria zoner) utmed vattendragen och komplettera dessa vid behov. Inom ramen för projektet bedrivs även studier för att följa upp åtgärdernas effekt på närsaltreduktionen och den biologiska mångfalden. Projektet startade 1995 på initiativ av kommunerna inom avrinningsområdet och är med sin lokala förankring och organisation ett gott exempel på hur ett åtgärdsprogram i enlighet med EU´s vattendirektiv och den nya vattenadministrationen kan genomföras.

Det styrande organet inom projektet är programberedningen som består av politiska representanter från de nio kommunerna. Programberedningens presidium utgör det s.k. arbetsutskottet. Under programberedningen finns en tjänstemannaberedning, som bereder ärenden till programberedningen. Tjänstemannaberedningen har utsett en arbetsgrupp bestående av representanter från Eslövs, Lunds och Sjöbo kommuner. Tjänstemannaberedningen står i nära kontakt med en konsult som arbetar med det praktiska genomförandet av projektet, såsom åtgärdsplanering, projektering, utvärdering och rapportering. Konsulten sköter kontakten med markägare, länsstyrelse (samråd), entreprenörer m fl för att kunna genomföra projektet. Till programberedningen har adjungerats representanter från LRF samt länsstyrelsens miljö- resp. lantbruksavdelning. Till tjänstemannaberedningen har adjungerats representanter från Lunds universitet, SLU, Kävlingeåns fiskevårdsområde, Kävlingeåns vattenavledningsföretag, Kävlingeåns vattenvårdsförbund, LRF samt Naturskyddsföreningen.

Merparten av administrationen sköts sedan juli 2000 av en projektsamordnare. Tjänsten finansierades under 2007 av Kävlingeåprojektet (70 %) och Höje å vattendragsförbund (30 %). Den ekonomiska administrationen sker genom Lunds kommun.

Kävlingeåprojektet kommer att avslutas under 2009. Programberedningen för Kävlingeåprojektet har tagit fram förslag på hur ett fortsatt kommungemensamt vattenvårdsarbete kan bedrivas från och med 2010. Ett fortsatt vattenvårdsarbete förutsätts administreras av ett nybildat vattenråd för Kävlingeån.

Kävlingeåns vattenvårdsförbund

Kävlingeåns vattenvårdsförbund bildades 1958 och administrerar sedan dess den samordnade vattenkontrollen i vattensystemet. Medlemmar i förbundet utgörs av 8 kommuner (Kävlinge, Lund , Eslöv, Sjöbo, Hörby, Lomma, Tomelilla och Ystad) samt 5 industrier/företag (Danisco Sugar AB, Lantmännen Solanum, Swedish Meat AB, Konvex AB och Procordia AB) samt Sydvatten och Fortifikationsverket. Medlemmarna finansierar gemensamt administration och enligt fastställda andelstal vattenkontrollen. Utöver medlemmarna kallas vid behov adjungerande (Jordbruksverket, LRF, Länsstyrelsen, konsult för vattenkontrollen) till förbundets möten.

Bildande av vattenråd

Bildandet av ett vattenråd i Kävlingeåns avrinningsområde bör utgå från de två organisationer, Kävlingeåns vattenvårdsförbund samt Kävlingeåprojektet, som idag bedriver en aktiv verksamhet i avrinningsområdet omfattande vattenkontroll och vattenvårdsåtgärder. På så vis tas den kunskap och erfarenhet som finns i de båda organisationerna tillvara i det kommande vattenvårdsarbetet inom ett nytt vattenråd. Vattenmyndigheterna har också tydligt framfört att det är viktigt att befintliga kunskaper och nätverk rörande vattenfrågor på det lokala planet tas tillvara[10]. De anger också vattendragsförbund som en vanlig och lämplig organisation att utgå ifrån vid bildandet av ett vattenråd.

För att uppfylla de intentioner som finns med vattenråden krävs dock att både medlemskåren och verksamheten breddas i förhållande till nuvarande situation i de båda organisationerna.

Föreliggande förslag innebär att Kävlingeåns vattenvårdsförbund kvarstår som ansvarig för vattenkontrollen i vattensystemet tillsvidare, men att denna verksamhet på sikt införlivas i vattenrådet. Kävlingeåprojektet fortsätter i sin nuvarande organisationsform fram till dess att den sista och nu pågående etappen avslutas 2009. En eventuell fortsättning på åtgärdsinriktat arbete inom avrinningsområdet, liknande det som skett inom Kävlingeåprojektet, föreslås från och med 2010 bedrivas inom ramen för vattenrådets verksamhet .

Vattenrådets verksamhet

Bildandet av ett nytt vattenråd i Kävlingeån innebär en breddning av den verksamhet som bedrivs av de befintliga organisationerna idag. Kävlingeåns vattenvårdsförbund har sedan mycket lång tid tillbaka uteslutande arbetat med den samordnade vattenkontrollen i vattensystemet och Kävlingeå-projektet bedriver sedan juni 1995 ett aktivt vattenvårdsarbete genom anläggning av våtmarker. I rapporten *Vattenvårdsprogram Kävlingeån* (Ekologgruppen 2009-03-20) ges ett förslag till hur ett fortsatt arbete med vattenvårdande åtgärder kan bedrivas inom avrinningsområdet. I åtgärdsplanen föreslås att det framtida åtgärdsarbetet skall administreras av vattenrådet. På grund av att alla kommuner inte tillstyrkt föreslaget vattenvårdsprogram är genomförandet av detta inte knutet till vattenrådets verksamhet. Ambitionen för vattenrådet bör dock alltjämnt vara att arbeta med vattenvårdsåtgärder.

Då den nya vattenförvaltningen även omfattar grundvatten och kustvatten förutom vattendrag och sjöar, innebär det att ett vattenråd måste ha ett bredare arbetsfält än nuvarande organisationer. Beträffande kustvatten kan ett alternativ dock vara att ett separat kustvattenråd bildas för Öresund (t ex på initiativ av Öresunds vattenvårdsförbund) som har ett nära samarbete med övriga västskånska vattenråd. Vidare behöver dagens vattenkontroll sannolikt utökas för att uppfylla kraven i vattendirektivet. Utöver de vattenkemiska parametrarna ska bland annat även en rad biologiska parametrar övervakas. Hur den utökade verksamheten ska finansieras är f n oklart och utförandet av de nedan föreslagna uppgifterna får ske i mån av resurser.

En av de viktigare arbetsuppgifterna för ett vattenråd blir att fungera som samrådspart till länsstyrelsens beredningssekretariat och vattenmyndigheten vid utarbetandet av bl a miljökvalitetsnormer, åtgärdsprogram och förvaltningsplan för vattenmiljöerna inom avrinningsområdet.

[10] Södra Östersjöns och Västerhavets vattendistrikt. 2007. Vattenråd – teori och praktik

Ett vattenråd för Kävlingeåns avrinningsområde föreslås arbeta med följande uppgifter:

- Fungera som forum för diskussion och lokal samverkan kring vattenfrågor
- Samrådsorgan gentemot vattenmyndigheten, och länsstyrelsen
- Övrig remisshantering rörande vattenfrågor
- Bistå vattenmyndigheten/länsstyrelsen i utarbetandet av miljömål/miljökvalitetsnormer och åtgärdsplaner
- Information och rådgivning om vattenfrågor till kommuner, myndigheter, företag och allmänhet
- Aktivt bidra i
  - Kommunernas arbete med dagvattenfrågor
  - Övrig fysisk planering gällande vatten
- Vattenkontroll/miljöövervakning* (utökad för att uppfylla kraven i vattendirektivet),
- Driva och initiera praktiska åtgärdsprogram för att främja god vattenkvalitet samt naturvård och rekreation i anslutning till vattenmiljön
- Administration

* Arbetet med recipientkontrollen som nu bedrivs av Kävlingeåns vattenvårdsförbund bör på sikt inordnas i vattenrådet som s k särskild verksamhet.

Organisation

Vattenmyndigheterna har varit tydliga med att vattenråden kan vara organiserade på olika sätt, beroende på lokala behov och förutsättningar. De vattenråd som hittills bildats skiljer sig också åt i flera avseenden (se exempel i *Vattenråd – teori och praktik*, utgiven av Vattenmyndigheterna i Södra Östersjöns och Västerhavets vattendistrikt).

Vattenrådet för Kävlingeån föreslås organiseras enligt traditionell modell (se figur 2) med årsstämma (beslutande funktion), styrelse (förvaltande funktion) och revisorer (kontrollerande funktion).
Vattenrådet har också en sekreterare/vattenkontor som bl a sköter den fortlöpande administrationen. En beredningsgrupp bereder de ärenden som skall tas upp på styrelsemötena. Till vattenrådet knyts särskilda verksamheter som driver olika projekt utifrån olika teman och/eller är verksamma inom avgränsade geografiska områden. Projekten som drivs som särskilda verksamheter kan utgöras av undersöknings- och utredningsverksamhet eller av olika vattenvårdsprojekt (se under *Särskilda verksamheter*).

När det gäller vattenkontrollen som idag administreras av Kävlingeåns vattenvårdsförbund, föreslås att den på sikt bör inordnas i vattenrådet i form av en s k särskild verksamhet. Detta kan vara en fördel, genom bl a samordningsvinster och vattenrådets arbete med den nya vattenförvaltningen.

För att den lokala förankringen verkligen ska fungera har man från vattenmyndighetens sida understrukit vikten av att varje representant för tillbaka de frågor som dryftas i vattenrådet till de organisationer de representerar. För att skapa forum för denna återkoppling är det önskvärt att kommunala vattengrupper bildas inom respektive medlemskommun. I dessa kommungrupper bör finnas **tjänstemän** från både miljö-, VA-, och plansektor. Representanter för dessa kommunala vattengrupper kan adjungeras till vattenrådets styrelsemöten.

På motsvarande sätt kan naturligtvis även andra medlemskategorier som är företrädda inom rådet (t ex jordbruksnäring eller dikningsföretag) bilda egna intressegrupper där deras repre-

sentanter kan föra tillbaka rådets olika frågeställningar. Denna typ av kommunala/sektorsvisa arbetsgrupper får på detta sätt ett nära samarbete med vattenrådet men ingår inte i själva rådet.

Medlemmar

Då syftet med ett vattenråd är en samverkan mellan alla de aktörer eller verksamhetsutövare som berörs av vattenresurserna inom ett avrinningsområde innebär det som tidigare nämnts en breddning av den representation som gäller i nuvarande organisationer.

I dag är kommunerna representerade i båda organisationerna medan flera industrier, Sydvatten och Fortifikationsverket även är medlemmar i Kävlingeåns vattenvårdsförbund. I ett vattenråd för Kävlingeån bör alla som är intresserade och berörs av vattenfrågor inom avrinningsområdet kunna bli medlemmar. Förutom de redan engagerade aktörerna i nuvarande organisationer, är det särskilt viktigt att företrädare för den areella näringen (främst jordbruk), som utgör den dominerande verksamheten inom avrinningsområdet, också medverkar i vattenrådet. Närstående intressegrupper, till stor del överlappande med den areella näringen, utgörs av markägare och dikningsföretag. Ytterligare intressenter eller verksamhetsutövare som bör ingå i vattenrådets medlemskår är t ex kvarnägare, eventuella yrkesfiskare i sjöarna samt Öresunds vattenvårdsförbund. Ideella organisationer såsom Fiskevårdsområdesföreningen och Naturvårdsföreningen är också viktiga intressenter i avrinningsområdet.

Vissa vattenråd har en uppdelning i A- och B-medlemmar. Oftast utgör då kommuner, industri och representanter för areella näringar huvud- (A-) medlemmar medan representanter för bl a ideella organisationer utgör observatörer (B-) medlemmar med yttranderätt men ingen rösträtt. Normalt är grupptillhörigheten kopplad till medlemsavgiften så att B-gruppen är befriad från, eller endast erlägger en symbolisk avgift.

Syftet med uppdelningen i A- och B-medlemmar är att försäkra sig om att beslutanderätten skall vara kopplad till de ekonomiska medlen som varje medlem tillskjuter och/eller medlemmarnas ansvar/skyldigheter i olika sammanhang. I första hand gäller detta vanligen den samordnade vattenkontrollen där vissa verksamhetsutövare omfattas av krav på egenkontroll (vattenkontroll). Detta syfte bedöms dock kunna uppnås även utan uppdelning av medlemskåren genom ett tillägg i stadgarna om att varje medlem i enskilda frågor som rör specifika verksamheter (ej administrationskostnaden), på stämman och i styrelsen, kan begära att endast medlemmar som finansierar ifrågavarande verksamhet äger rätt att rösta. Att alla medlemmar därigenom kan bli fullvärdiga medlemmar bör också bidra till ett ökat engagemang i rådets arbete.

<u>Beträffande rådets medlemskår föreslås mot bakgrund av ovanstående:</u>

- att medlemskap i ett första skede erbjuds alla de i tabell 1 angivna aktörerna
- att ingen övre gräns för antalet medlemmar skall finnas
- att alla aktörer inom verksamhetsområdet som berörs av vattenfrågor och kan förväntas verka i enlighet med rådets målsättningar, ska kunna upptas som medlemmar
- att ansökan om medlemskap görs till styrelsen som fattar beslut i frågan

I tabell 1 redovisas en förteckning över potentiella medlemmar och medlemskategorier i ett vattenråd.

Tabell 1. *Potentiella medlemmar och medlemskategorier i Kävlingeåns vattenråd. Observera av Ystads och Tomelilla meddelat att de ej kommer att delta.*

Lunds kommun
Eslövs kommun
Sjöbo kommun
Ystads kommun
Tomelilla kommun
Hörby kommun
Höörs kommun
Kävlinge kommun
Lomma kommun
Areella näringar (LRF, Jordägarförbundet, Södra skogsägarna)
Sydvatten
Företag/industrier
Dikningsföretagen
Fortifikationsverket
Yrkesfiskesverksamhet
Fiskevårdsområdesföreningen
Naturskyddsföreningen
Skånes ornitologiska förening
Byalag, hembygdsföreningar
Öresunds vattenvårdsförbund
Större markägare

När det gäller kommunernas representation föreslås att samtliga kommuner med större arealer inom avrinningsområdet bör ha medlemskap i vattenrådet. I Kävlingeåns vattenvårdsförbund är idag åtta kommuner medlemmar medan det inom Kävlingeåprojektets samarbete ingår nio kommuner. Ystads och Tomelilla kommuner har meddelat att de ej kommer att delta i vattenrådet, vilket innebär att sju kommuner tills vidare föreslås ingå som medlemmar i vattenrådet (se tabell 1).

Stämma

Vattenrådets stämma är öppen för alla medlemmar att deltaga i. För att uppfylla intentionen om lokal förankring måste dock, enligt vattenmyndigheten, alla som berörs av vattenförvaltningen kunna göra sina röster hörda i vattenrådet. Rätten att få ett ärende prövat vid ordinarie stämma bör därför vidgas till att omfatta alla, även om de inte är medlemmar av vattenrådet.

Enligt föreslagna stadgar (se bilaga 1) representeras varje medlem vid stämman av en för verksamhetsåret utsedd ordinarie ledamot med personlig ersättare. Senast den 1 januari skall medlemmarna lämna uppgift till styrelsen om utsedd ledamot/ersättare till den ordinarie årsstämman.

Beträffande beslutsfattande vid stämman anger de föreslagna stadgarna följande:

1. Beslut fattas med enkel majoritet.
2. Varje medlem har en röst.
3. Att i enskilda ärenden som rör särskilda verksamheter, kan medlem begära att endast medlemmar som finansierar ifrågavarande verksamhet äger rätt att rösta.

Genom punkten 3 kan oro undvikas hos enskilda medlemmar att de ska förlora kontrollen över hur de egna bidragen till specifika åtgärder används. Lämpligt är till exempel att denna möjlighet utnyttjas i frågor rörande den samordnade vattenkontrollen (förutsatt att denna på sikt inordnas i vattenrådet i form av en s k särskild verksamhet), så att endast de medlemmar som betalar för denna bestämmer hur kontrollprogrammet bedrivs. Även för andra projekt kan varje enskild medlem kräva att denna regel tillämpas. Samtidigt har icke betalande medlemmar kvar möjligheten att bidra med råd och synpunkter även i dessa frågor.

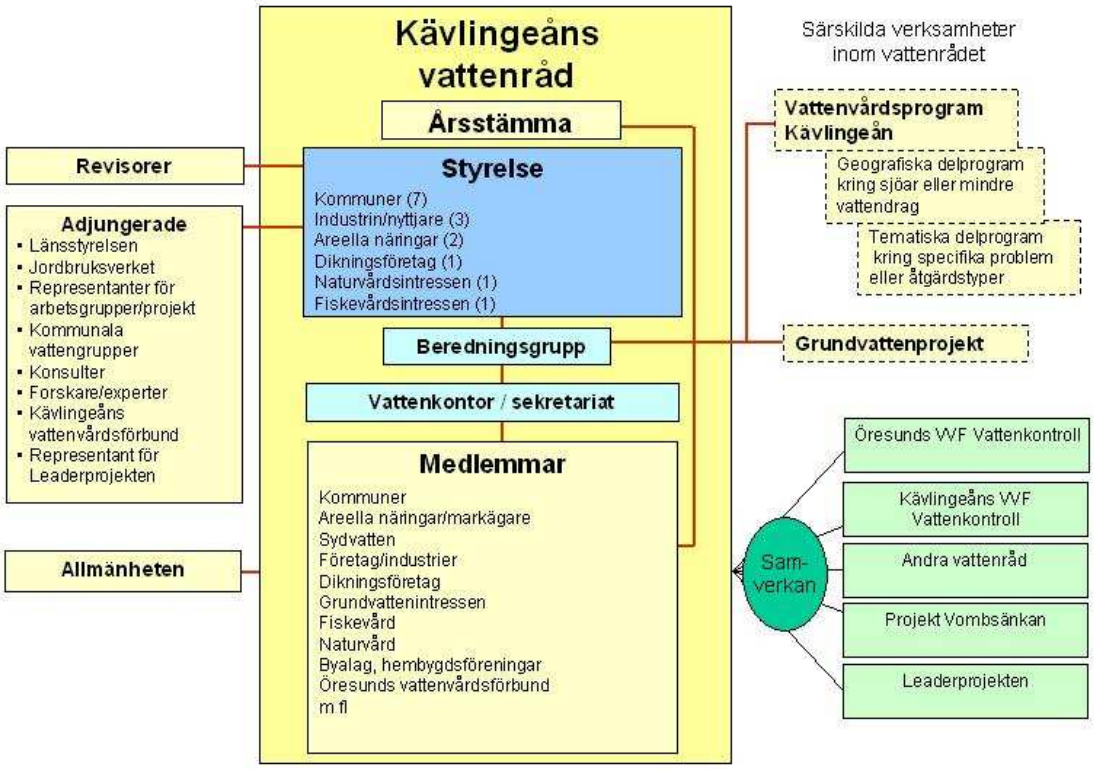

Figur 2. *Förslag till organisationsschema för vattenrådet.*

Styrelse

Vattenrådet förutsetts ha en styrelse som utgör dess förvaltande organ och sköter det löpande arbetet. Av praktiska skäl kommer vattenrådets kontakter med vattenmyndigheten och länsstyrelsen att ske via styrelsen. Representationen i styrelsen bör grundas på hur omfattande de olika medlemmarnas verksamhet är i avrinningsområdet.

Antalet styrelserepresentanter från medlemskommunerna varierar i de vattenråd som hittills har bildats. Ibland utgörs kommunrepresentanterna enbart av politiker. I andra fall ingår även tjänstemän. Medverkan av tjänstemän kan vara värdefullt så till vida att det underlättar samverkan mellan kommunernas olika sektorer och kan tillföra expertkunskap om vattenfrågor till rådet. Tjänstemännen kan då vara antingen huvud- eller observatörsmedlemmar. Den kommunala representationen i de två först bildade skånska vattenråden framgår av tabell 2.

Tabell 2. *Antal medlemskommuner samt deras styrelserepresentanter 0fördelat på politiker och tjänstemän i de två hittills bildade skånska vattenråden.*

	Antal medlems-kommuner	**Tot antal politiker**	**Tot antal tjänstemän**
Rönneåns vattenråd	8	3	2 (VA+miljö)
Ringsjöns vattenråd	3	3	3 (miljö)

En stor övervikt av kommunrepresentanter i styrelsen kan uppfattas negativt av andra medlemmar och begränsa deras engagemang genom att de ser små möjligheter att påverka rådets arbete. Å andra sidan utgör kommunerna viktiga aktörer inom avrinningsområdet och är dessutom ansvariga för verksamheter som har stor betydelse för vattenresursanvändningen. I styrelsen för Kävlingeåns vattenråd föreslås en representant från varje medlemskommun, vilket i aktuellt läge där Ystad och Tomelilla avstår medlemskap, innebär sju stycken kommunledamöter. Ledamöterna från kommunerna kan utgöras av tjänstemän eller politiker. Vidare föreslås att ordförandeskapet ska innehas av en kommun.

Bland övriga aktörer inom avrinningsområdet som bör representeras i styrelsen är de areella näringarna (jord- och skogsbruk) viktiga. Intimt förknippad med jordbruket är också dikningsföretagen som föreslås representeras med en ledamot.

Företag och industrier som nyttjar vattensystemet som recipient eller för kraftproduktion föreslås representeras med två ledamöter. Sydvatten, som har en unik roll som nyttjare av vattenresurserna i avrinningsområdet för leverans av dricksvatten till stora delar av Skåne, bör ha en representant i styrelsen. Slutligen bör också representanter för den ideella naturvården (Skånes naturvårdsförbund/lokala kretsar av Naturskyddsföreningen och Skånes Ornitologiska förening) och fiskevårdsintresset representeras med vardera en ledamot.

I föreliggande förslag ges samtliga ledamöter en likvärdig ställning, vilket sannolikt stimulerar till medverkan och därmed också samverkan och idéutbyte. I de ärenden som rör särskilda verksamheter (ej administrationskostnaden) och som bekostas av ett begränsat antal medlemmar föreslås, genom en reglering i stadgarna, att medlem kan begära att endast medlemmar som finansierar ifrågavarande verksamhet äger rätt att rösta.

Tabell 3. *Förslag till representation i styrelsen för Kävlingeåns vattenråd.*

Kommunmedlemmar	Antal ledamöter
Lunds kommun	1
Eslövs kommun	1
Sjöbo kommun	1
Hörby kommun	1
Höörs kommun	1
Kävlinge kommun	1
Lomma kommun	1
Övriga medlemmar	
Areella näringar/markägare	2
Dikningsföretagen	1
Företag/industrier	2
Sydvatten	1
Ideella naturvården	1
Fiskevården	1

I övriga sammanhang där vattenrådet har att ta ställning till olika frågor kan anföras följande: Inga strikta direktiv från vattenmyndigheten finns för hur beslut ska fattas inom ett vattenråd. Beträffande rådets huvuduppgift, samråds- och remissärenden rörande vattenförvaltningen, har dock vattenmyndigheten tydligt påpekat följande:

- Om enighet inte kan nås inom VR kommer alla medlemmar att kunna framföra sin egen mening direkt till vattenmyndigheten.
- För att inte missa goda idéer är det dessutom vattenmyndighetens uttryckliga önskan att ta del även av de alternativa uppfattningar/förslag som finns vid sidan av eventuella majoritetsförslag.

Slutsatsen av detta är att styrkeförhållandena vid röstning mellan de ingående medlemmarna är förhållandevis oväsentlig. Är rådet splittrat kommer vattenmyndigheten ändå att vilja ha in alla olika ståndpunkter och tyngden hos varje sådan kommer att bero på vilka som står bakom dem. Vattenrådet ska alltså i första hand inte ses som ett forum där medlemmana röstar fram majoritetsuppfattningar, utan där de genom diskussion kan uppnå ökad samsyn. Når man inte hela vägen till konsensus redovisar man i sitt yttrande till vattenmyndigheten alla de uppfattningar som föreligger och vilka medlemmar som stödjer vilka.

<u>Mot bakgrund av ovanstående föreslås:</u>

- att samtliga ledamöter i styrelsen skall ha en likvärdig ställning
- att ordförandeskapet ska innehas av en kommun,
- att stadgarna (se bilaga 1) regleras så att i enskilda ärenden som rör särskilda verksamheter, kan medlem begära att endast medlemmar som bidrar till finansieringen av ifrågavarande verksamhet äger rätt att rösta.

Till styrelsen adjungeras vid behov representanter från t ex länsstyrelsen, Jordbruksverket, representanter för arbetsgrupper och kommunala vattengrupper (representanter från t ex plansektorn och/eller VA-sektorn) samt konsulter och forskare/experter.

Sekretariat och beredningsgrupp

För att administrera den löpande verksamheten inom vattenrådet behövs ett sekretariat och en beredningsgrupp som bereder ärenden till styrelse och stämma. Till beredningsgruppen kan vid behov adjungeras representanter från myndigheter och kommuner mm på samma sätt som till styrelsen. En ambition bör vara att samordna administrationen med vattenrådet för Höje å, såsom nu också sker i Kävlingeåprojektet och Höjeåprojektet.

Särskilda verksamheter

Vissa verksamheter kan bedrivas som s k särskilda verksamheter. Detta är lämpligt för verksamheter där det är lämpligt eller krävs att separat ekonomisk redogörelse ska kunna lämnas och där endast en del av vattenrådets medlemmar bidrar med finansieringen. Exempel är samordnat vattenvårdsarbete och samordnad vattenkontroll. Det senare administreras dock tills vidare av Kävlingeåns vattenvårdsförbund. Andra tänkbara verksamheter är t ex grundvattenprojekt och åtgärdsprojekt för biologisk mångfald som rör enskilda arter eller organismgrupper.

Där så är lämpligt bör medverkan i särskilda verksamheter vara öppen för alla som berörs av eller har ett engagemang i frågan, d v s även organisationer och enskilda personer som inte är medlemmar i vattenrådet.

Allmänheten

Allmänheten kan sägas vara representerade i vattenrådet genom folkvalda kommunreresentanter. Därutöver kommer enskilda och organisationer att få direkt medverkan då t ex olika åtgärdsförslag som berör dem planeras. För att underlätta kontakten med enskilda personer bör vattenrådet vidare ha en aktiv hemsida med väl uppdaterad information och där allmänheten har möjlighet att göra inlägg. Vid särskilt stora behov av sådan dialog kan eventuellt även allmänna dialogmöten ordnas, där allmänheten ges möjlighet att direkt framföra synpunkter och få information om rådets arbete.

Kostnader

För att driva ett vattenråd krävs en administration som innebär kostnader. Den administration som idag förekommer inom Kävlingeåns vattenvårdsförbund och Kävlingeåprojektet kommer att utökas med nya arbetsuppgifter som omfattar den nya vattenförvaltningen, vilket innebär tillkommande kostnader. Hur omfattande ökningen blir beror i hög grad på hur aktivt rådet önskar engagera sig i samrådsärenden med mera. Det administrativa arbetet inom vattenrådet föreslås ske i ett sekretariat.

De huvudsakliga arbetsmomenten inom sekretariatet blir:

- samråd med vattenmyndigheten - remissyttranden,
- löpande medverkan med synpunkter och underlag till vattenmyndighetens arbete med analys, statusklassning, miljömål/miljökvalitetsnormer, åtgärdsprogram, förvaltningsplan och övervakning
- intern samverkan och diskussion inom rådet,
- remissärenden i andra vattenfrågor (detaljplaner m m)
- information, rådgivning och dialog med allmänheten
- möten
- sökande av medel för olika åtgärder

Administrationen inom Kävlingeåprojektet sköts idag av en sekreterare som innehar en 70 % tjänst. I Kävlingeåns vattenvårdsförbund sköts administrationen av ordföranden och sekreterare/kassör och uppgår till ca 66 000 kr årligen.

Arbetet med att driva runt vattenrådets administration bedöms motsvara en 50-procentig tjänst eller ca 300 000 kr/år. Denna ambitionsnivå rymmer beredning av enklare ärenden men torde ej räcka till att göra mer omfattande granskning och yttranden gällande större remisser, t ex de aktuella Förvaltningsplan och Åtgärdsprogram från Vattenmyndigheten.

Finansiering

Statliga bidrag och vattenavgifter

För vattenrådens administration finns nu bidrag att erhålla från vattenmyndigheten, som grundas på antalet kommuner som ingår i avrinningsområdet och befolkningsmängden. Vattenmyndigheten har meddelat att Kävlingeåns vattenråd kan erhålla ett årligt stöd på 90 000 kr.

Inom vattenförvaltningen är också avsikten att ett system med så kallade vattenavgifter ska införas från år 2010. Dessa medel ska visserligen i första hand användas för att genomföra de praktiska vattenvårdsåtgärder som föreslås i kommande åtgärdsprogram, men kan eventuellt även användas till vattenrådens administration. När ett sådant system i praktiken blir klart och hur det kommer att se ut är dock inte heller klart för närvarande.

Medlemsavgifter

Ytterligare en möjlighet kan vara att åtminstone delvis finansiera de tillkommande kostnaderna via medlemsavgifter. Om avgifterna ska fördelas jämnt mellan alla medlemmar kommer dock intresset att medverka i rådet sannolikt att bli minimalt. De ideella organisationerna, som lyfts fram som en viktig aktör i vattenråden, faller troligen bort redan vid små avgifter av symbolisk karaktär. Det är därför önskvärt att rådets medlemmar så långt möjligt är befriade från avgifter.

Eftersom nyttan med vattenråden till stor del ligger i minskad arbetsbörda för vattenmyndigheten och länsstyrelser bör grundprincipen vara att tillkommande administration i första hand finansieras med bidrag från vattenmyndigheten eller via vattenavgifter. En möjlighet för att snabbare få igång en stabil verksamhet inom rådet kan dock vara att kommunmedlemmarna under en övergångsperiod förbinder sig att skjuta till medel för en deltidstjänst, i den mån bidrag från vattenmyndigheten inte räcker till.

Gör kommunerna inte detta får man acceptera att vattenrådets aktivitet varierar över tiden och endast sker i den mån bidrag skjuts till. En nackdel med en sådan variant är att tillsättandet av en mer varaktig tjänst försvåras då inga mer långsiktiga garantier för finansieringen finns.

Fördelning av kostnader mellan berörda kommuner kan ske efter olika utgångspunkter. I förslaget till stadgar (bilaga 1) föreslås ett system med fyra avgiftsklasser, vilka baseras på vilken areal respektive medlemskommun har inom vattenrådets geografiska verksamhetsområde (se vidare nedan).

Vid bildandet av ett vattenråd föreslås mot bakgrund av ovanstående

- att ekonomin för det tillkommande arbetet med vattenförvaltning hålls skild från särskilda verksamheter som kan komma att ingå i vattenrådet, t ex vattenvårdsverksamhet och vattenkontroll.
- att befintlig sekreterartjänst i Kävlingeåprojektet kompletteras med en ny deltidstjänst som tillsätts för att hantera den ökade administrationen och som samordnas med vattenrådet för Höje å.
- att nämnda tjänst i första hand ska finansieras via bidrag från vattenmyndigheten, men att kommunmedlemmarna under en övergångstid åtar sig att skjuta till medel till denna tjänst, i den mån bidragen inte räcker, samt
- att i övrigt inga avgifter tas ut för medlemskap i vattenrådet

Vattenrådets geografiska omfattning

Vattenrådets verksamhetsområde föreslås omfatta hela Kävlingeåns avrinningsområde samt delar av det kustnära område som ligger mellan Kävlingeåns avrinningsområde och Saxåns avrinningsområde och som omfattar Marbäckens och Hofterupsbäckens avrinningsområde (figur 3). Det kustnära området söder Kävlingeån som gränsar till Höjeåns avrinningsområde föreslås i överenskommelse med Höje åns vattendragsförbund, ingå i Höje å vattenråds verksamhetsområde. Om kustvatten ska ingå i vattenrådets verksamhet bör verksamhetsområdet dessutom utvidgas till att omfatta kustvattnet inom en sjömil (1852 m) ut från kusten. Exakt avgränsning mot norr och söder behöver då utredas noggrannare.

Figur 3. *Översiktskarta över föreslaget verksamhetsområde för Kävlingeåns vattenråd.*

Stadgar

Förslag till stadgar för vattenrådet redovisas i bilaga 1.

Förankring av vattenrådet och tidplan

Vid utförande av föreliggande utredning har underhandskontakter tagits med Kävlingeåns vattenvårdsförbund, Sydvatten och LRF. Vidare har ett inledande samrådsmöte om ett eventuellt bildanden av ett vattenråd genomförts på initiativ från Kävlingeåprojektet där, förutom representanter från Kävlingeåprojektets programberedning, representanter från Kävlingeåns vattenvårdsförbund, Sydvatten, LRF och länsstyrelsen deltog. Lunds kommunstyrelse genomförde också ett möte angående bildande av vattenråd den 20 augusti 2008, där berörda kommuner och länsstyrelsen var inbjudna.

Förslaget till bildande av vattenråd, version 2008-06-16, var ute på remiss under hösten 2008 hos berörda kommuner, myndigheter och organisationer. Ett reviderat förslag till bildande av vattenråd redovisades 2009-03-20. Denna version har ånyo varit ute på remiss hos kommunerna och svaren har föranlett ändringar till föreliggande version. Programberedningen har därefter inbjudit till öppet möte inför bildandet av Kävlingeåns vattenråd. Mötet avhölls i Eslöv den 7 oktober 2009 och vid mötet valdes en interimistisk valberedning och en interimstyrelse. Vid mötet fastställdes också dagordning och datum, 18 november 2009, för konstituerande stämma i Lund.

Bildandet av vattenrådet ska bekräftas av vattenmyndigheten.

Information vid en exkursion inom Kävlingeåprojektet. På exkursionen deltog bl a politiker, tjänstemän och representanter för markägare verksamma inom Kävlingeåns avrinningsområde.

Bilaga 1

Förslag till stadgar för Kävlingeåns Vattenråd

§ 1. ÄNDAMÅL
Kävlingeåns vattenråd utgör en frivillig sammanslutning av kommuner, representanter för de areella näringarna, vattenavledningsföretag och övriga, vilka är beroende av, eller engagerade i, vård och nyttjande av vattenförekomsterna inom verksamhetsområdet. Vattenrådets ändamål är att inom sitt verksamhetsområde:

- skapa ett helhetsperspektiv på vattenresurserna,
- utgöra ett forum för samverkan för alla aktörer som berörs av vattenfrågor,
- verka för att värna och förbättra vattenmiljöernas kvalitet,
- övervaka vården och utnyttjandet av Kävlingeån med hänsyn till kommunernas, industrins, jord- och skogsbrukets, fiskets, naturvårdens och det rörliga friluftslivets intressen,
- initiera erforderliga planerings- och åtgärdsinsatser för ån och vid behov administrera sådan verksamhet samt
- vara kontakt- och rådgivande organ angående kontroll, vård och utnyttjande av vattenmiljön.

Ovanstående punkter skall omfatta både yt- och grundvatten

§ 2. VERKSAMHETSOMRÅDE
Rådets geografiska verksamhetsområde omfattar:

- hela Kävlingeåns avrinningsområde inklusive Krankesjön, Vombsjön, Sövdesjön, Snogeholmssjön och Ellestadssjön,
- mellanliggande del av kustzon mot Saxån-Braåns avrinningsområde omfattande Marbäckens och Hofterupsbäckens avrinningsområden.
- del av kustvattnet i Öresund inom en sjömil från kusten kan tillföras om inte kustvattenfrågorna hanteras av Öresunds vattenvårdsförbund eller annan organisation. (Vattenrådets intressen bevakas tillsvidare av Kävlingeåns vattenvårdsförbund)

Med Kävlingeåns avrinningsområde avses i den följande texten avrinningsområdena enligt punkt 1 och 2 i denna paragraf.

§ 3. ARBETSUPPGIFTER
Rådets arbetsuppgifter omfattar:
att vara samrådsorgan gentemot Vattenmyndigheten,
att vara remissorgan i vattenfrågor, gentemot kommuner och myndigheter,
att bistå vattenmyndigheten /länsstyrelsen i utarbetandet av miljömål/miljökvalitetsnormer och åtgärdsplaner,
att bidra i kommuners och andra myndigheters arbete med vattenfrågor
att initiera, samordna och genomföra åtgärder som reducerar föroreningsbelastningen på och främjar kvaliteten i vattenmiljöerna,
att utföra kontinuerlig kontroll av Kävlingeåns tillstånd, föroreningsbelastning och förorenings-transport (samordnad vattenkontroll) samt annan miljöövervakning vid behov (uppgiften överlåts tillsvidare till Kävlingeåns vattenvårdsförbund),
att informera om och bistå med rådgivning i vattenfrågor,
att delta i Öresunds vattenvårdsförbunds verksamhet (uppgiften överlåts tillsvidare till Kävlingeåns vattenvårdsförbund),
att verka för att villkoren i meddelade beslut som rör Kävlingeån uppfylles, samt
att initiera eller vidta de utredningar som erfordras som underlag för att lösa ovannämnda uppgifter.

Arbetsuppgifterna utförs i mån av resurser.

§ 4. MEDLEMSKAP
Till medlem i vattenrådet kan upptas kommuner, industrier, vattenavledningsföretag och övriga, vilka är beroende av, eller engagerade i, vård och nyttjande av vattenförekomsterna inom verksamhetsområdet. Ansökan om medlemskap i rådet skall göras skriftligen till rådets styrelse, som avgör om ansökan skall bifallas. Ansökan skall innehålla en förbindelse att verka i enlighet med rådets ändamål samt att ikläda sig i dessa stadgar angivna skyldigheter.

Medlem som önskar utträda ur rådet, har att göra skriftlig anmälan härom till rådets styrelse.

§ 5. ORGANISATION
Rådet har följande organisation: - Stämma - Styrelse - Beredningsgrupp - Revisorer - Valberedning. För att fullgöra ändamålet med rådets verksamhet och för att lösa därmed förknippade arbetsuppgifter har rådet ett sekretariat. Arbetsutskott och arbetsgrupper inom rådet tillsätts vid behov.

§ 6. STÄMMA
Ordinarie stämma hålles årligen före maj månads utgång på tid och plats som styrelsen bestämmer. Extra stämma skall hållas om en eller flera medlemmar skriftligen yrkar detta eller om styrelsen finner det motiverat. Kallelse till ordinarie stämma skall sändas ut senast 30 dagar före stämman och till extra stämma senast 14 dagar före stämman. Till kallelse skall fogas föredragningslista. Till kallelse till ordinarie stämma skall även fogas förvaltnings-, års- och revisionsberättelse samt arbetsplan, kostnadsbudget och förslag till utdebitering för kommande verksamhetsår. Rådets verksamhetsår och räkenskapsår sammanfaller med kalenderåret. Vid ordinarie stämma, som öppnas av styrelsens ordförande, skall följande ärenden komma till behandling:

1. Val av ordförande att leda förhandlingarna
2. Justering av röstlängd vid sammanträdet
3. Val av två personer att jämte ordföranden justera stämmans protokoll
4. Föredragning av styrelsens och revisorernas berättelse
5. Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen för det verksamhetsår berättelsen avser
6. Fastställande av rådets balansräkning med medelsdisposition
7. Val av ledamöter i styrelsen och ersättare för dessa
8. Val av ordförande och vice ordförande i styrelsen
9. Val revisorer och ersättare för dessa
10. Val av valberedning
11. Val av representant jämte ersättare i Öresunds vattenvårdsförbund
12. Av styrelsen uppgjord arbetsplan och kostnadsbudget för det kommande verksamhetsåret
13. Av styrelsen uppgjort förslag till utdebitering hos medlemmarna
14. Ärenden som av styrelsen eller medlem hänskjutits till stämman.

Vid stämman representeras varje medlem av en för verksamhetsåret utsedd ordinarie ledamot, som också skall tjänstgöra som kontaktperson med styrelsen och dess verksamhet. För den ordinarie ledamoten utses en personlig ersättare. Uppgift om av medlem vald ledamot och ersättare skall senast den 1 januari skriftligen meddelas rådets styrelse. Vid stämman äger medlemmarnas ordinarie ledamöter och ersättare, övriga av medlemmarna utsedda representanter, styrelsen, länsstyrelsen och de övriga som styrelsen beslutar inbjuda rätt att delta.

Beslut vid stämman fattas med enkel majoritet. Varje medlem har en röst.

Inom ramen för dessa stadgar kan årsstämman besluta om att bilägga tilläggsstadgar som rör särskild verksamhet. I fråga som är av ekonomisk betydelse och som rör särskild verksamhet skall endast medlemmar som finansierar ifrågavarande verksamhet ha rätt att rösta. Omröstning sker öppet, såvitt någon medlem icke annat påfordrar. Vid lika röstetal gäller ordförandens utslagsröst, dock att vid val lotten skiljer. Protokoll vid stämma förs av styrelsens sekreterare och tillställes efter justering varje medlem och styrelsen.

Stämman är beslutsmässig, då minst hälften av antalet medlemmar i förbundet är närvarande.

§ 7. STYRELSE
Styrelsen, som är rådets förvaltande organ, skall bestå av 15 ordinarie ledamöter, fördelade på medlemmarna enligt följande:

Lunds kommun	1
Eslövs kommun	1
Sjöbo kommun	1
Hörby kommun	1
Höörs kommun	1
Kävlinge kommun	1
Lomma kommun	1
Areella näringar/markägare	2
Dikningsföretagen	1
Företag/industrier	2
Sydvatten	1
Ideella naturvården	1
Fiskevården	1

För ordinarie ledamot utses en personlig ersättare som äger närvaro- och yttranderätt vid styrelsemöten. Styrelsen väljes på ordinarie stämma. Stämman väljer bland styrelseledamöterna ordförande och vice ordförande. Ordförandeposten skall innehas av en kommunrepresentant. Styrelsen utser inom eller utom sig sekreterare och kassör. Styrelsen utser den eller de personer, som äger rätt att teckna rådets firma.

Styrelsen äger rätt att utse ett eller flera arbetsutskott med uppgift att hantera frågor inom vattenrådets olika verksamheter. Arbetsutskott för särskild verksamhet regleras i tilläggsstadgar. Styrelsen skall utse en beredningsgrupp och har vid behov rätt att bilda arbetsgrupper för särskilda verksamheter. Arbetsgrupp för särskild verksamhet regleras i tilläggsstadgar.

Styrelsen äger rätt att till sig adjungera berörda myndigheter, intresseorganisationer m fl. Varje adjungerad utser en representant och en ersättare för densamma att delta i styrelsemöten.

Utsedda representanter erhåller kallelse. Styrelsen kan även kalla annan utomstående till styrelsemöte. Styrelsen sammanträder minst fyra gånger årligen på ordförandens kallelse. Kallelse skall ske skriftligen minst tio dagar före sammanträde.

Styrelsen är beslutsmässig då minst hälften av antalet styrelseledamöter eller ersättare till dessa är närvarande. Beslut fattas med enkel majoritet. Varje ledamot har en röst och vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst. I fråga som är av ekonomisk betydelse som rör särskild verksamhet skall tilläggsstadgar för ifrågavarande verksamhet tillämpas.

Protokoll från styrelsemöte tillställes efter justering varje medlem och styrelsen.

Det ankommer på styrelsen att för varje verksamhetsår utarbeta en arbetsplan, kostnadsbudget och förslag till erforderliga utdebiteringar (se § 11.) från medlemmarna. Dessutom skall styrelsen utarbeta förvaltnings- och årsberättelse. Handlingarna skall tillställas medlemmarna i samband med kallelse till ordinarie stämma. Räkenskaperna skall jämte styrelsens förvaltningsberättelse och däri införd resultaträkning samt balansräkning överlämnas till revisorerna för granskning. Styrelsen kan överlåta åt konsult att svara för sammanställning av resultat från utförda undersökningar och andra åtgärder, för upprättande av förslag till årsberättelse, arbetsplan, kostnadsbudget och årsavgifter samt för annan löpande verksamhet i rådet, som eljest faller under styrelsens ansvar.

§ 8. BEREDNINGSGRUPP
Beredningsgruppens uppgift att bereda ärenden till styrelsen samt verkställa dess beslut.

§ 9. REVISION
Styrelsens ekonomiska förvaltning och rådets räkenskaper skall granskas varje verksamhetsår av två revisorer, som jämte ersättare utses vid varje ordinarie stämma. Dessutom äger resp. kommunrevision insyn i rådets räkenskaper. Revisorerna skall i sin berättelse till- eller avstyrka ansvarsfrihet för styrelsen. Revisorernas berättelse skall föreligga senast den 1 april.

§ 10. VALBEREDNING
Förslag till styrelse och revisorer tas fram av en valberedning. Kommuner och Sydvatten nominerar sina egna styrelserepresentanter. Valberedningen skall ha tre ledamöter varav två representerar kommunerna och en övriga medlemmar.

§ 11. AVGIFTER
Vattenrådets kostnader för administration beräknas uppgå till 275 kkr per år (prisnivå år 2010). För att täcka kostnaderna uttages en årlig avgift från kommunmedlemmarna på sammanlagt 185 kkr (prisnivå år 2010). För full kostnadstäckning förutsätts årligt statligt bidrag om 90 kkr per år (prisnivå år 2010).

Avgiften fördelas med stöd av fyra avgiftsklasser baserat på kommunernas arealer inom Kävlingeåns avrinningsområde (a.r.o.) och där areal < 5 % är klass 1, 5-10 % är klass 2, 11-20 % är klass 3 och över 20 % är klass 4:

Kommun	Areal i a.r.o. %	Avgiftsklass	Avgift, kkr	Fördelning av avgifter, %
Sjöbo	40	4	35	18,9
Lund	19	3	30	16,2
Eslöv	19	3	30	16,2
Hörby	10	2	25	13,5
Kävlinge*	3	2	25	13,5
Höör	2	1	20	10,8
Lomma	1	1	20	10,8
Summa			185	100

* - ingår i avgiftsklass 2 eftersom kustområdet mot Saxån med 59 km^2 är inräknat

Kommunerna kan gemensamt besluta om ändring av avgiften. Vid ändring av avgiften skall den nya avgiften fördelas mellan kommunerna efter procentsatserna i tabellen.

Kostnaden för särskild verksamhet skall, om inget annat anges i tilläggsstadgar för ifrågavarande verksamhet, fördelas efter överenskommelse mellan medlemmarna.

§ 12. INBETALNING AV AVGIFTER OCH FÖRVALTNING AV MEDEL
Respektive kommuns avgift skall årligen efter avisering inbetalas till räntebärande konto i Lunds kommun. Kommunkontoret i Lunds kommun skall förvalta medlen.

§ 13. ANSVARIGHET
För rådets skulder häftar endast rådets tillgångar inberäknat förfallna, ej betalda medlemsavgifter.

§ 14. ÄNDRING AV STADGAR
Tilläggsstadgar, stadgar i bilaga, som ändras, tillförs eller tas bort och som rör särskild verksamhet beslutas på stämma med tillämpning av i § 6 angivet röstningsförfarande.

Ändring av stadgarna i övrigt skall, för att bli gällande, antas på två på varandra följande stämmor, varav minst en skall vara ordinarie.

§ 15. UPPLÖSNING AV RÅDET
Vid upplösning av rådet skall innestående medel fördelas mellan medlemmarna i relation till insatta medel.

Tilläggsstadgar för särskilda verksamheter redovisas i bilagor:

Inga tilläggsstadgar finns